

رنج‌نامه ایران و روز جهانی شیر!

حسین چمنی . کارشناس صنعت شیر

سال ۲۰۰۱ سازمان ملل متحد با درخواست سازمان غذا و کشاورزی (FAO) اولین روز ماه ژوئن مطابق با ۱۲ خرداد را به‌عنوان روز جهانی شیر تعیین و معرفی کرده است. چنین مناسبتی برای شناخت اهمیت شیر به‌عنوان یک غذای جهانی تعیین شده است. سال ۲۰۲۰ میلادی، جهان بیستمین سالگرد روز جهانی شیر را برگزار می‌کند. سال گذشته ۶۸ کشور جهان با ۴۲۶ رویداد این مناسبت جهانی را جشن گرفته‌اند. ۵۲۵ مقاله رسانه‌ای با ۳۴۱ میلیون خواننده و ۷۵ درصد پست با احساس مثبت، یکی از این رویدادها بوده است. شیر تنها ماده غذایی است که در سال دو روز جهانی به نام آن ثبت شده است؛ روز جهانی شیر (۱۲ خرداد) و روز جهانی شیر مدرسه (۸ مهر).

چرا شیر این‌گونه مورد توجه جهانی است؟

۱- مهر تأیید سازمان ملل به اهمیت شیر، به معنای اجماع علمی جهانی در تأیید و تأکید ضرورت مصرف آن است. به عبارت دیگر نظرات پراکنده‌ای که جسته‌وگریخته در سطح جهانی و در ایران به مدد رسانه‌های ارتباط جمعی در مخالفت با مصرف شیر بیان می‌شود، بیشتر نظرات شخصی و فاقد وجاهت علمی بوده و از اجماع جهانی برخوردار

نیست. از این‌رو رسانه‌ها باید مراقبت کنند تا خواسته یا ناخواسته مروج برداشت‌های غیرعلمی، غیرمستند و اثرگذار منفی بر فرهنگ عمومی نسبت به شیر و فرآورده‌های آن نباشند.

۲- شیر از منظر دینی غذای بهشتی، از نظر علم تغذیه کامل‌ترین غذا و غذای بدون جایگزین، و از نگاه پزشکی واکسن و دارو است. چنین پدیده‌ای باید همواره در مراکز قانون‌گذاری، برنامه‌ریزی‌های کلان و قانون خانواده به اندازه کافی مورد توجه قرار گیرد. اختصاص دو روز در سال برای یادآوری، فرهنگسازی و تذکر مصرف بهینه به دلیل همین اهمیت است.

۳- مجلس، دولت (به‌ویژه وزارتخانه‌های بهداشت، آموزش و پرورش، جهاد کشاورزی و ارشاد اسلامی)، والدین، دامداران، صنایع تبدیلی شیر، سازمان‌های مردم‌نهاد، شورای عالی غذا و تغذیه، شورای اقتصاد، شورای عالی سالمندان، ستاد انقلاب فرهنگی، شورای فرهنگ عمومی و همه سازمان‌ها و مجموعه‌هایی که مسئولیت فرهنگی دارند و به ارتقای شاخص سلامتی جامعه می‌اندیشند، به‌ویژه رسانه‌ها مخاطب این رویداد هستند.

چرا ایران باید بیش از سایر کشورها به این مهم بپردازد؟
۱- سرانه مصرف شیر و فراورده‌های آن در ایران در مقایسه با میانگین مصرف جهانی ۳۰ درصد و در مقایسه با میانگین کشورهای توسعه‌یافته ۶۵ درصد کمتر است. آمارهای وزارت بهداشت نشان می‌دهد که دریافت کلسیم جامعه ایرانی ۴۰ درصد از حداقل دریافت کلسیم کمتر است و این موضوع می‌تواند تبعات زیادی از جمله گسترش پوکی استخوان، مشکلات لثه و دندان، کوتاهی قد، کاهش بهره‌هوشی و... را به دنبال داشته باشد.

۲- پدیده پیری با سرعتی معادل دوبرابر سرعت جهانی جمعیت کشور را تحت تأثیر قرار داده است. شیر و فراورده‌های آن در صورت مصرف مستمر و کافی بسیاری از عوارض دوران سالمندی را کاهش داده و می‌تواند ضمن افزایش امید به زنده‌بودن، امکان زندگی‌کردن و جلوگیری از پیری زودرس و زمینگیری را برای جمعیت سالمند کشور به ارمغان آورد. نقشه‌های جمعیت‌شناسی کشور نشان می‌دهد تا ۳۰ سال آینده جمعیت سالمند کشور به حدود ۲۶ میلیون نفر خواهد رسید. اگر در خوش‌بینانه‌ترین شرایط فقط ۱۰ درصد این جمعیت زمینگیر شده و فاقد توانایی خوداتکایی برای رفع نیازهای شخصی باشند، کشور به ۲۶ هزار خانه سالمندان صدنفره احتیاج خواهد داشت. در حال حاضر تنها حدود ۳۰۰ مرکز نگهداری سالمندان در ایران فعالیت می‌کنند، نیمی از سالمندان درآمدی ندارند و حداقل ۱۳ درصد آنان تنها زندگی می‌کنند. این آمارها به دلیل کاهش نرخ ازدواج و خانواده‌های تک‌فرزند یا

بدون فرزند به سرعت تغییر کرده و بی‌توجهی به آن می‌تواند سونامی غیر قابل‌کنترلی را در کشور ایجاد کند.

۳- در چند برنامه توسعه پنج‌ساله کشور، هدف‌گذاری کمی برای افزایش سرانه مصرف شیر انجام شده است اما هرگز برای دستیابی به آن برنامه مدون یا مسئول پیگیری و پاسخ‌گو مشخص نشده است. سرانه مصرف شیر همچنان بدون متولی مستقیم، مسیر خودش را در میان نقاط کور فرهنگی، بی‌توجهی مسئولان، بدآموزی‌های رسانه‌ای و شیرگزیزی مردم به سمت کاهش یا بی‌حرکی طی می‌کند و هنوز نقطه‌امیدی برای تغییر این وضعیت به چشم نمی‌خورد. تنها طرح مصوب قانونی که می‌توانست اثرات شگرفی در تغییر سبک زندگی و نگاه به شیر داشته باشد، طرح شیر مدرسه است که فقط چند سال به اجرا درآمد و اینک سال‌هاست یاد و خاطره‌ای از آن برجای مانده است. هدف این طرح که بیش از صد سال در کشورهای توسعه‌یافته سابقه دارد، آشتی‌دادن کودکان و نوجوانان یعنی مهم‌ترین گروه مخاطب با شیر است که آن‌هم در چنبره کمبود بودجه و مسئولان ناآشنا و بی‌ایمان به آثار مثبت غیرقابل‌شمارش شیر، سال‌هاست بیش از شبحی از آن باقی نمانده است.

مقاوم‌سازی ساختمان‌های مسکونی و اداری هر سال ردیف بودجه دارد اما تقویت ساختار بدن، تنها مأمن غیرقابل‌تغییر انسان در طول حیات، آن‌چنان به چشم سیاست‌گذاران، مجریان و ناظران مهم جلوه نمی‌کند.

شعار روز جهانی شیر در سال ۲۰۲۰ چیست؟

امسال شعار جهانی روز بین‌المللی شیر این است: از شیر لذت ببرید. اما با توصیفی که رفت، برای ایران و توجه قانون‌گذاران، مجریان و به‌ویژه والدین هشتک‌دیگری را پیشنهاد می‌کنم: # شیر را بشناسیم... تا شیر را نشناسیم از آن لذت نمی‌بریم، حتی نبود یا کمبود آن را نیز احساس نمی‌کنیم. به راحتی می‌توان فهمید که شیر را نمی‌شناسیم. وقتی به چندین هزار میلیارد بودجه سالانه کشور نگاه می‌کنیم و بعد می‌بینیم که ۴۵۰ میلیارد تومان بودجه طرح شیر مدرسه که می‌تواند سلامت نسل‌های آینده ما را بیمه کند، سال‌هاست تأمین نمی‌شود، می‌توان پی برد که شیر را نمی‌شناسیم. وقتی در سبد خرید خانوار هزینه‌های غیرضروری یا حتی خریده‌های مضر می‌توان یافت و جای شیر در یخچال خانواده خالی است، باور می‌کنیم که شیر را نمی‌شناسیم. وقتی ضرب‌المثل‌های ما با استفاده از شیر و کشک و ماست جنبه منفی، نشانه بی‌ارزش بودن و توهین پیدا می‌کند، باور می‌کنیم که یک جای کار می‌لنگد... . وقتی صداوسیما در اختیار کسانی قرار می‌گیرد که بدون

ارائه هیچ سند علمی یا تحقیقات معتبر، شیر را به مسلخ می‌برند و با تشویش اذهان عمومی مردم را از دستیابی به این نعمت بی‌بدیل خداوند محروم می‌کنند، چرا باور نکنیم که شیر را نمی‌شناسیم. وقتی یک بار نمی‌گوییم که اسلام به شیر، این غذای بهشتی چه نگاهی دارد، آیا نباید نسبت به بی‌توجهی محققان به یکی از مهم‌ترین مفاتیح حیات گله‌مند باشیم؟ کرونا در میان همه معایبش، این حسن را داشت که اثبات کرد سلامتی بزرگ‌ترین نعمت انسان است. با همین باور تمام اقتصاد دنیا، ورزش، فعالیت‌های اجتماعی، نفت، بورس و هرآنچه ممکن بود تهدیدی برای سلامت انسان باشد، به محاق رفت. شیر به‌عنوان معجزه الهی می‌تواند بسیاری از شاخص‌های سلامتی را ارتقا بخشد. اگر فرصت شناخت شیر فراهم شود، دانش بشری به آنجا رسیده است که اثبات کند شیر یعنی زندگی و بعد توقع داشته باشد که زندگی را از خود و فرزندانمان دریغ نکنیم... .

همه مسئولیم، باید کاری کرد...

سرویس خبری: صنعت غذا